

“Naglela kulya ne kukung’ aanyiwa pamo, vakevasangwa va lingeni kyenye na kyenye kwa ukamilifu. Kila Injili i nyongeza kwa zile nyingine, kila unabii i fafanuzi ya mwingine, kila kweli i ukuzi wa kweli nyingine. Mifano ya mfumo wa Kiyahudi yafanywa wazi kwa njia ya injili. Kila kanuni katika Neno la Mungu ina nafasi yake, kila tukio lina uzito wake. Na muundo huo mkamilifu, katika kusudi na katika utekelezaji, washuhudia juu ya Mtunzi wake.

Muundo wa namna hiyo hakuna akili yo yote ila ile ya Aliye wa Milele ingeweza kuubuni wala kuuunda.” Education, 123.

Eri hamwe n’ihame ry’uko buri rimwe mu matorero arindwi risubirwamo mu mateka y’Abamillerite no mu mateka yacu na ryo, hari irindi hame ry’ingenzi Adventisimu ya mbere yaremeze. Iryo hame rigaragaza ko imirongo y’ubuhanuzi “y’imbere n’iy’inyuma” y’amateka amwe ikoreshwa na Mwuka Wera kugira ngo atange ukuri. Miller yabimenye kandi arabwigisha mu buryo butaziguye. Yigishije neza ko ibimenyetso birindwi byo mu Ibyahishuwe bigereranya amateka abangikanye n’ay’amatorero, ariko muri icyo kigereranyo kibangikanye ibimenyetso bigereranya ukuri kw’inyuma, naho amatorero akagereranya ukuri kw’imbere kw’amateka amwe nyene. Uriah Smith na we avugaho iri hame kandi agakoresha amagambo “iby’imbere” n’“iby’inyuma,” ari yo mbona ari uburyo bwiza kuruta ubundi bwo kugaragaza iyo mirongo ibiri ibangikanye.

ن. ئىركەد شەكش ئىپ مەئى ئىراداگائى ۋەب ادەندىركار كەشائى» ۶، ۵، ۴ ئىناكەشەبەل مەنارۇم وەئى  
ىمەكەئى ىتەئى ۶ «ندىركار كەشائى» مەن ئىردەد نەش ئىپ ادەنارۇم مەئى رىئەل مەن انەمەئى وەئى  
اسىلەك مەك مەن رەگەد كەلەگەوادوور مەن اوەئى ئىرادەكەشائى ۋەب. ۸ «ندىركار كەشائى»  
جەسەم ئىتەئە وەكەت مەن وەبەشەبەل مەئى ىمەندەكەل مەئە مەئى ئىپ نەئى ئىدەن مەئى

“Ne xôsaya heft dêr firotina hundirîna hundirîn a dêrê didin pêş, heft mohr jî bûyerên mezin ên dîroka wê ya derveyî dixin ber çavan.” Uriah Smith, The Biblical Institute, 253.

Basi hatazanza sasa kulifikiria makanisa saba. Ni muhimu kutambua kwamba makanisa mawili ya kwanza, na kisha tena, kanisa la tatu na la nne, yana uhusiano wa “sababu na athari” unaodai yazingatiwe pamoja. Smirna ndilo kanisa linalowawakilisha wale wanaoteswa na Rumi, na Efeso ndilo kanisa lililoichukua Injili kuupeleka ulimwengu wote.

“Antioquia munatadiscipulo kahatishka runakuna puntata ‘Cristianokuna’ shutiwan rimashka karkakuna. Chay shutita paykunaman kushkakuna, imaraykuchus Cristo paykunapa yachachishkapi, willachishkapi, shinallatak paykunapa rimaykunapipash ashwan hatun tema karkami. Mana samashpa paykuna paypa kay allpapi ministeriopa punllakunapi pasashka imakunata kutin-kutin yuyarishpa willak karkakuna, maypimi paypa discipulokuna paypa sapalla kashkawan bendecishka karkakuna. Mana saykushpa paykuna paypa yachachikunamanta, shinallatak hampina milagrokunamantapash yuyarishpa rimak karkakuna. Chukchurishka shimihuan, wakashka ñawihuanmi paykuna rimak karkakuna paypa huertapi llakimanta, payta rantishkamanta, juzgashka kashkamanta, wañuchishka kashkamantapash, shinallatak paypa awantayta yuyarishpa, ñukanchikman chiknikkunapa makimanta shamushka p’iñayta, piñachiyta, nanaykunatapash ima llullay illak llakina shunku, ima humilde kaywan awantashkamanta; shinallatak Diosman rikchakuq llakiywan payta katikchikkunamanta Diosta mañashkamantapash. Paypa kawsarimuy, hanaq pachaman wichariy, shinallatak urmak runapa rayku hanaq pachapi Mediator hina rurashka llamkana, kaykunami paykuna kushikushpa unayta yuyarishpa rimana asuntokuna karkakuna. Allitami gentilkunaka paykunata ‘Cristianokuna’ ninkakuna, imaraykuchus paykuna Cristotami predicarkakuna, shinallatak paywanmi Diosman mañaykunata aparik karkakuna.”

“Yaali Nzambe nde apesaki bango nkombo ya Baklisto. Oyo ezali nkombo ya bokonzi, oyo epesamaka na bato nyonso oyo bamikangisaka na Klisto. Ezalaki mpo na nkombo oyo nde Yakobo akomaki na nsima ete: ‘Bato ya bomengo banyokolaka bino te, mpe babendaka bino liboso ya bakiti ya kosambisa? Mpe bafingaka te nkombo wana ya motuya, oyo na yango bobengami?’ Yakobo 2:6, 7. Mpe Petelo alobaki ete: ‘Soki moto azali konyokwama lokola Moklisto, tika ete ayoka soni te; kasi tika ete akumisa Nzambe mpo na likambo oyo.’ ‘Soki bazali kofinga bino mpo na nkombo ya Klisto, bozali na esengo; mpo Molimo ya nkembo mpe ya Nzambe afandi likolo na bino.’ 1 Petelo 4:16, 14.” Acts of the Apostles, 157.

Epheso la kwa no kanisa wa zamani wa waumini waliyoishi “kwa utauwa katika Kristo Yesu,” nao huo ni “sababu” ambayo daima huzaa “matokeo.”

نای موهندن اسوچه، نی ژب یراداوخ مبادیسی هم یسی ع مل تی وندن ای د مک شهن اوئی وومه، ی دندن هوئی  
3:12 سواس وئی 2. تئید ادر مس مباد

Ukuvyaimana kw’ishengero ry’i Efeso kwazanye uguhamwa kugereranywa n’ishengero ry’i Simuruna. Ayo matorero yombi agereranya isano ry’intandaro n’ingaruka, kandi ingaruka isaba kubanzirizwa n’intandaro. Uguhamwa kw’ikibazo c’itegeko ry’iyinga guterwa no kwigaragaza kw’ico Mushiki White yita “ukuvyaimana kwa mbere.” Ukuvyaimana kwamaze kugereranywa mu mateka ya kahise, canke mu mateka ya mbere.

“Omwesimwesya okutenda okw’ensi yona okw’okukkiriza n’okutya Ruhanga, omu makanisa aga harimu abakuratsi ba Kristo ab’amazima. Embere y’okushaba kwa nyuma okw’emisango ya Ruhanga aha nsi, hagati y’abantu ba Mukama haribaho okuhindikira kw’obutakatifu bw’okubanza okutakahangirweho kubonwa kubuga ebiro by’entumwa. Omwoyo n’amaani ga Ruhanga birisukwa aha baana Be. Omu biro ebyo bangi baryeyawula aha makanisa ago omu rukundo rw’ensi enu eyasimbwireho rukundo ya Ruhanga n’Ekigambo Kye. Bingi, abakugu n’abantu, baryakiiriza n’okushemererwa amazima ago amahango ago Ruhanga yataireho kutangazwa omu biro ebi kugira ategurire abantu okuija kwa kabiri kwa Mukama. Omuzigu w’emyoyo naayenda kuzibira omulimo ogu; kandi embere y’obwire bw’okugumuka nk’okwo kuhika, aryagezaaho kukuginga n’okuleeta ekihimbano. Omu makanisa ago agashoboroora kuta aha bushobororwabwe obw’okubeshya, aryoreka nk’aho omugisha ogw’enjawulo ogwa Ruhanga gusukwa; haribonekaho ekiteekateeko ekirikutekatekwa kuba okushemererwa kw’ediini okw’amaani. Ebibiina bingi biryesiiima ngu Ruhanga naabakorera eby’okutangaaza, obwo omulimo guri ogw’omwoyo ogundi. Ahansi y’ekyambaro ky’ediini, Sitane aryayenda kwongyera amaani ge omu nsi y’Abakristaayo.” The Great Controversy, 464.

“ngesho sha pakatikati ya usiku” ya “masiku ga kuumaliro” ni chiwukirano cha “uchindami wakale wa Chiuta” icho chikumanyikwa mu ndime iyi. Ni chiwukirano icho chikuchitika mu gulu la kayendeskerwa, kwambura kuwa mu mpingo. Mbiri iyo Mubwezi White wakugwiliskira ntchito pakulongosora chiwukirano ichi ni mbiri ya “nyengo za wapositole,” iyo yikwimilira na mpingo wa Efeso. Chiwukirano icho chizamkubaba “kutambuzgika.”

“Bengi babhidi bwikala mu ijele, bengi babhutuka ku bhwomi bhwabho okufuma mu miji n’omu mabulogu, kandi bengi babhya bhahinduke abashahidi ku lwa Kristo mu kwemera n’okwemerera amazima.” Selected Messages, book 3, 397.

“Kristi yeta-zhwa zho dzv” ze nava passage ga, Ephēsus gi churchi thokpa-gi thang len thokpa thung; ama-ni, zho-gi yongthang khyap-gi mtha’ la Laodikea-pā Adventism gi lo-rgyus yang mtshon-par byed do.

“‘Ukumu geukatishwa nyuma, na haki husimama mbali; maana kweli imeanguka njiani, wala uadilifu hauwezi kuingia. Naam, kweli yapotea; naye ajiepushaye na uovu hujifanya mawindo.’ Isaya 59:14, 15. Hili lilitimizwa katika maisha ya Kristo duniani. Alikuwa mwaminifu kwa amri za Mungu, akiweka kando mapokeo na matakwa ya wanadamu yaliyokuwa yameinuliwa mahali pake. Kwa sababu ya hili alichukiwa na kuteswa. Historia hii inajirudia.” Christ’s Object Lessons, 170.

Uko okuimririrwa na Efeso kuhabaho omu bwire bumwe n’okuimririrwa kwa Laodikea. Abayahudi abajwara empaka nibo baali Abalaodikea ba Isiraeri eya ira, kandi Kristo n’abegesibwa Be bakaba bari Abaefeso ba Isiraeri eya hati. Yohaana Omubatiza niwe yatandikire ekanisa ya Efeso, kandi niwe ahagararira ekanisa omu “nnaku ez’enkomerero,” ekigambibwaho n’Abalaodikea, abeeyeta Abayahudi, kwonka tibari bo.

“Yohana Mubatizaji’nin yafitaji iş ile, son günlerde halkı ilgisizlik ve uyuşukluklarından uyandırmak için İlyas’ın ruhu ve kudretiyle öne çıkanların yaptığı iş, birçok bakımdan aynıdır. Onun işi, bu çağda yapılması gereken işin bir örneğidir. Mesih, dünyayı doğrulukla yargılamak üzere ikinci kez gelecektir. Dünyaya verilecek son uyarı mesajını taşıyan Tanrı’nın habercileri, Yohana’nın O’nun ilk gelişine yolu hazırladığı gibi, Mesih’in ikinci gelişine de yolu hazırlamalıdır. Bu hazırlık işinde, ‘her vadi yükselecek, her dağ ve tepe alçalacak; eğri yerler doğrultulacak, pürüzlü yerler düzlük olacaktır’; çünkü tarih tekrar edilecektir ve bir kez daha ‘Rab’bin yüceliği açığa çıkacak, bütün insanlık onu birlikte görecektir; çünkü bunu Rab’bin ağız söylemiştir.’” Southern Watchman, 21 Mart 1905.

و راکۆه یکهه ییدن هوی پ امور ده شار ی ت ای مس و سۆم اگرمپ . «ماجنه ی» شان پریمس و «راکۆه» سۆس هفئی م ب ین درکل هکئی ت م ب ته ی ی ح ی س هم مک ه ی ه و من ادکئی ل ی اس ئ ل ک سۆم اگرمپ . ن هدهد ن اش ی ن ای م اج نه ی ل مک درک دن مس مپ ی ه ی امه ن ب وه ی کئی تاک ،تو مک ی ح ی س هم ی اس ئ ل ک . درک دس اف ی ت س ر مپ ت ب رۆتار پ م ی ی . ت ئ به ه ی کئی ن ووب واه ه ی ه ی ن اک ه و ون س وان ل ی ناگی اپ ی ی ت س ر مپ ت ب ه ی ادان اوت مک ووب ه ی وه ی ی وار ک ی ن ی ب ش ئ پ ی لۆر و ،ه ی ه و من ادکئی ل ی و و ژ ئ م وه ی ی ام ئ ه ن ی ت ن ات س ن و ک ارکش ای ی ته ی اپاپ ی ه ی ه ی ش ئ پ ت ئ ن ئ ب م ه ر م ب م ن ی ق ه ت س ا ر ی ته ی ی ح ی س هم ی ه و ن ووب ز ه گش اپ ت ئ ر ک ب .

Mutu nanga ukubemba nêe mu nseela yoonso: panzi olwo lunaku talulija, wabula okutandikira kuja kubewo okusenguka okw’okwamba, era omuntu w’ekibi alibikkulirwa, omwana w’okuzikirira; oyo awakanya era eyeegulumiza okusinga byonna ebiyitibwa Katonda, oba ebisinzibwa; n’okutuuka n’atuula mu yeekaalu ya Katonda nga Katonda, ng’ayolesa yekka nti ye Katonda. Temujjukira nti, bwe nnali nkyali nammwe, nabagamba ebyo bino? Era kaakano mumanyi ekimulemesa alyoke abikkulirwe mu biro bye. Kubanga ekyama eky’obujeemu kyatandika dda okukola: wabula oyo alemesa kaakano anaalemesa okutuusa lw’aliggibwa mu kkubo. Awo nno omubi oyo alibikkulirwa, Mukama gw’alimalawo n’omukka ogw’omu kamwa ke, era gw’alizikiriza n’okumasamasa okw’okujja kwe. 2 Abasesalonika 2:3–8.

Itongo lya Pergamos lyali “ntendelo,” na Thyatira lyali “efumbo.” Omuprofeti Danieli luno alusambilila kashimi ka buhonge bwa bapagani ukupeela indawo ku buhonge bwa upapa, ne kuleka ulwitiko uko kwatangilile ukutandikwa kwa upapa uko Paulo aishibe, kwalandwa muli Danieli ikumi na limo.

Nave za Kittimu yatamjia kupigana naye; kwa hiyo atahuzunika, naye atarudi, na kuikasirikia agano takatifu; ndivyo atakavyotenda; naam, atarudi tena, na kufanya shauri na hao waliachao agano takatifu. Nao majeshi yatasimama upande wake, nayo yataitia unajisi patakatifu pa nguvu, nayo yataondoa ile dhabihu ya kila siku, nayo yataweka chukizo lile lifanyalo ukiwa. Danieli 11:30–31.

Eklezia ya maafikiano iliyopotoka kabla nguvu ya upapa kufunuliwa katika historia imewakilishwa na Danieli kuwa ni “wale watakaouacha” “agano takatifu.” Baada ya kuliacha agano, ndipo upapa, uliowakilishwa na Danieli kuwa “chukizo la uharibifu,” uliwekwa juu ya kiti cha enzi cha dunia. Dada White anaitambulisha mistari sita ya mwisho ya Danieli kumi na moja anaposema, “unabii wa Danieli kumi na moja umekaribia kufikia utimilifu wake kamili.” Mistari sita ya mwisho ndiyo utimilifu wa mwisho wa Danieli kumi na moja, naye anafundisha kwamba historia inayowakilishwa na mistari hiyo ya mwisho ilifanishwa kwa mfano na Danieli 11:30–36, inayotambulisha “sababu na matokeo” ya kihistoria yanayowakilishwa na Pergamo na Thiatira.

“Hatuna wakati wa kupoteza. Nyakati za taabu ziko mbele yetu. Ulimwengu umechochewa na roho ya vita. Hivi karibuni matukio ya taabu yaliyotajwa katika unabii yatatukia. Unabii wa Danieli 11 umekaribia sana kufikia utimizo wake kamili. Mengi ya historia yaliyotukia katika kutimiza unabii huu yatarudiwa tena.

“Mstari wa thelathini umetaja nguvu ambayo ‘mstari wa 30 hadi wa 36 yamenukuliwa.’”

“Mu— amajambo nk’ayasobanuwe muri aya magambo—azabaho.” Manuscript Releases, nimeri 13, 394.

Pergamo na Tiatira wa mambu ma kisalu mpe mbuma na yango, mpi lokola mpe mambu ma kisalu mpe mbuma na yango ya Efese na Simurna, ke vutukilama diaka na “bilumbu ya nsuka.” Baprotesta ya États-Unis ya Amerika ta sala ndima ya kulenda hamwe na kusambila biteki, mutindu yina Pergamo ke monisa (kidimbu ya kuluta nene ya kusambila biteki kele kusambila mwini), mpe ntangu bo ta kubwa na lukwikilu, nzila ta yidika sambu na muntu ya disumu, sambu na kumonisama diaka na mutindu ya profesi. Na ntangu kukwisa na nyuma ya lukwikilu mpe kutula bopapa na kiti ya kimfumu ke vutukilama, Nzambi ta vanda kaka na kutombulaka dibundu yina Efese ke fwanikisa sambu na kunata nsangu ya Daniele mpe Emoniseli na nsi-ntoto ya mvimba, mpe luyalu ya mpasi yina Simurna ke monisa ta vutukilama diaka.

Ndzi ta vulavula hi mavandla ya kereke ya makumu ya manharhu endzhaku ka loko hi kambisise ntiyiso wa leswaku timfungho ta mune to sungula ta Nhlavutelo i nxaxamelo wa le handle wa ntiyiso lowu fambisanaka hi ku ringana ni nxaxamelo wa le ndzeni wa ntiyiso lowu yimeriwaka hi mavandla ya kereke ya mune yo sungula. Tanihi leswi swi se swi boxiwe, Uriah Smith u swi vula hi ndlela leyi:

من ادور ان ممد هف مرهم تفهه نل، نهكد شئكش يپ ئىاس ئلك اخىرات لى خاد اس ئلك تفهه،  
”واچر ممد من ئىدى و اى كمر ممد اخىرات ئن اكهن زم

Uriah Smith, The Biblical Institute, 253.

Tulionyesha kwamba makanisa manne ya kwanza yanawakilisha mahusiano mawili ya “sababu na matokeo” yanayorudiwa katika “siku za mwisho.” Kwa msingi wa waanzilishi wa Uadventista, lakini muhimu zaidi kwa mamlaka ya Neno la Mungu, historia hizo nne za ndani za kanisa zapaswa kuwa na historia ya nje iliyo sambamba, inayowakilishwa na mihuri minne ya kwanza. Muhuri wa kwanza na wa pili unaakisi tabia zilezile za Efeso na Smirna, lakini hutumia farasi mweupe kuwakilisha kazi ya kupeleka Ukristo ulimwenguni. Huo huwakilisha kazi ya nje ya kanisa, na muhuri wa pili huwakilisha umwagaji wa damu wa Smirna kwa farasi mwekundu.

Nang makit-an ko nga giablihan sa Cordero ang usa sa mga selyo, ug nadungog ko, daw sama sa dinaguok sa dalugdog, ang usa sa upat ka mananap nga nagaingon, Umari ka ug tan-awa. Ug mitan-aw ako, ug ania karon, usa ka puti nga kabayo; ug ang nagalingkod ibabaw niini may usa ka pana; ug gihatagan siya ug usa ka purongpurong: ug migula siya nga nagmadaugon, ug aron magmadaugon. Ug sa diha nga giablihan Niya ang ikaduhang selyo, nadungog ko ang ikaduhang mananap nga nagaingon, Umari ka ug tan-awa. Ug migula ang lain na usab nga kabayo nga mapula: ug gihatagan ug gahum ang nagalingkod ibabaw niini sa pagkuha sa pakigdait gikan sa yuta, aron magpinatyanay ang mga tawo: ug gihatagan siya ug usa ka dakung espada. Pinadayag 6:1–4.

Sekaria ina vifungu vichache vinavyowatambulisha moja kwa moja wale farasi wanne wanaowakilishwa katika mihuri minne ya kwanza ya Ufunuo. Katika mojawapo ya vifungu hivyo katika sura ya kumi, Sekaria anabainisha kwamba mvua ya masika itakapomiminwa, “kundi la Yuda” ambalo ni “nyumba” ya Mungu litageuzwa kuwa “farasi wake mzuri katika vita.”

Khumbeni kwa Bwana mvula wakati wa mvula ya mwisho; naye Bwana atafanya mawingu yenye umeme, na kuwapa manyunyu ya mvua, kila mtu nyasi shambani. Kwa maana sanamu zimenena ubatili, nao waaguzi wameona uongo, nao wamehubiri ndoto za uongo; wao hufariji bure; kwa hiyo wakaenda zao kama kundi la kondoo, walitaabika, kwa sababu hapakuwa na mchungaji. Hasira yangu ikawaka juu ya wachungaji, nami nikawaadhibu beberu; kwa maana Bwana wa majeshi amelijilia kundi lake, nyumba ya Yuda, naye amewafanya kuwa kama farasi wake mzuri vitani. Zekaria 10:1–3.

Ellen White amanyika kenshi ko isukwa rya Mwuka Wera kuri Pentekote rigereranya imvura y’itumba ya nyuma igwa ubu. Umurimo wakorewe isi kuri Pentekote ugereranywa n’itorero rya Efeso, kandi Efeso ritera akarengane kagereranywa na Simuruna, ari ko Yohana agereranya nk’“ifarashi itukura” yo mu kimenyetso cya kabiri. Ibimenyetso bibiri bya mbere bijyana bisa n’amatorero abiri ya mbere, kandi bishushanya “iminsi y’imperuka,” igihe imvura y’itumba ya nyuma iri gusukwa.

Roho ya Unabii pia huchagua mwisho wa muhuri wa tatu na mwanzo wa muhuri wa nne, hivyo akiunganisha pamoja (sababu na matokeo), na kwa kufanya hivyo anaweka historia inayowakilishwa kuwa ipo katika siku zake na katika “siku za mwisho.”

“Muoyo weneula ulakoneka na lelo uwawanyishiwa mu Kusokololwa 6:6–8. Ifyakulondolola ifya kale fyakulabwako. Ilyo lyali kale likaba kabili.” Manuscript Releases, volume 9, 7.

Mu mateka bwite ya Mushiki wacu White (yanditswe mu 1898), umwuka wo kugirana ubwumvikane utegura inzira kugira ngo ubupapa bwongere kwimikwa ku ntebe y’ubutegetsu wari usanzweho kandi ukora neza; kuko ubuhakanyi bwa Giprotetanti bwatangiye no kwanga ubutumwa bw’umumarayika wa mbere mu mpeshyi yo mu 1844, bwari bwaratangiye kera (mu 1863) kwinjira no kwigarurira ihembe rya Adventisime ya Giprotetanti.

Ukuyalana kwa Pergamo kwimelelwa njenge “sibini” sezilinganiso etywini lesithathu. Izilinganiso ezibini zokulinganisa zimelela umlinganiselo onganyanisekanga. Itywina lesithathu likhokelela etywini lesine, elimelwa “lihashe elimthubi” “lokufa,” ngaloo ndlela limela ukubulawa kwezigididi ngabefundisi bobupopu ngexesha lamaXesha oBumnyama. “Isihogo” siso esilandela ihashe elimthubi lobupopu. Imbali yetywina lesithathu neyesine iyahambelana nembali yamabandla asePergamo naseTiyatira. Ukuyalana kukaKonstantine kwakungumsebenzi oqhubekayo; ngoko ke, umoya wokuyalana wawusele usebenza kwimbali kaDade White yobuqu, kanye njengokuba wawunjalo ngexesha likaPawulos xa wayesithi “imfihlelo yokuchasa umthetho seyisebenza kakade.” Ukuwa kude, okwandulela ukubekwa kobupopu etroneni, kusoloko kuyimbali eqhubekayo, yaye “loo mbali iya kuphindwa. Oko kwakhe kwabakho kuya kubakho kwakhona.”

Kandi munda mu bifuko bine numva ijwi rivuga riti: Igipimo kimwe cy’ingano ku denariyo, n’ibipimo bitatu by’ingano za sayiri ku denariyo; kandi wirinde kugira icyo wangiza ku mavuta no kuri divayi. Nuko imaze kubumbura ikimenyetso cya kane, numva ijwi ry’igifuko cya kane rivuga riti: Ngwino urebe. Nuko nditegereza, maze mbona ifarashi y’igaju; kandi izina ry’uyicayeho ryari Urupfu, kandi Ikuzimu ryamukurikiranaga. Bahabwa ubutware ku gice cya kane cy’isi, kugira ngo bicishe inkota, n’inzara, n’urupfu, n’inyamaswa zo mu isi. Ibyahishuwe 6:6–8.

Yakobo White yamona tena ishina ya kinabii katika makanisa saba na katika mihuri saba. Yeye atambua utofauti wa makusudi kati ya makanisa manne ya kwanza na makanisa matatu ya mwisho, na tena, hali iyo hiyo katika mihuri minne ya kwanza na mihuri mitatu ya mwisho.

“Twahulye kushaangulula ebikristaayo, ebimanyiso, n’ebisolo, oba ebiramu, okutuuka awo we bisobolera okugeraageranyizibwa ng’ebibikka ebiseera bye bimu. Ebimanyiso biri musanvu mu muwendo, naye ebisolo bina byokka. Era kiyinza okuba kirungi wano okwetegeereza nti mu kuggulwawo kw’akabonero akasooka, akookubiri, akokusatu n’akookuna, ekisolo ekisooka, ekyookubiri, ekyokusatu n’ekyookuna biwulirwa nga byogera nti, ‘Jjangu olabe;’ naye akabonero ak’okutaano, ak’omukaaga n’ak’omusanvu bwe buggulwawo, tewali ddooboozi ng’eryo eryewulirwa. Era n’ebikristaayo ebisembayo ebisatu n’ebimanyiso ebisembayo ebisatu tebigerageranyizibwa, ng’ebibikka ebiseera bye bimu, nga ebikristaayo ebina eby’olubereberye n’ebimanyiso ebina eby’olubereberye bwe bikola. Naye, nga bwe twalaga, ebikristaayo, ebimanyiso n’ebisolo bikkiriziganya, ng’ebibikka ebiseera bye bimu okumala emyaka kumpi 1800, okutuusa lwe tusembedde wansi okutuuka ku myaka esituse nnyo wala okuva mu makumi ataano agasukka katono ag’ebiseera bino.” James White, Review and Herald, February 12, 1857.

Yakobo White ntiyashyizemo ukuri yuko uwo murongo umwe uboneka no mu nzamba, nyamara burahari. Inzamba enye za mbere ni inzamba, ariko inzamba eshatu za nyuma ni ibyago bitatu. Inzamba enye za mbere zigereranya urubanza rw’Imana ku Roma y’abapagani kubera itegeko ryayo ry’icyumweru rya Konstantino mu mwaka wa 321, kandi ibyago bitatu by’inzamba bigereranya Isilamu. Ibyago bibiri bya mbere by’inzamba byari imanza ku Roma y’ubupapa kubera itegeko ry’icyumweru yashyizeho mu 538, kandi icyago cya gatatu cy’inzamba ni icy’ihungabana ry’itegeko ry’icyumweru rigiye kuza mu gihe cya vuba cyane.

Joseph Bates akoresa kunzwisira kwavapayona pamusoro pemachechi matatu okupedzisira sechiratidzo chimwe chete kutsanangura machechi matatu aipindirana nenguva imwe chete munguva yeMillerite. Kusimbisa kwose kuri mundima iyoyo kwakaiswa naBates.

“‘Nyika yothe, utizya Mwami; MBALI ZYOBILLO zili mumo zyakalagulwa, kabili kufwa; pele ICATU cikasigala mumo.’ Lesa wamba ukuti akaletola ICIBALI ICATU ukupita mu mulilo, no kubasunta. Bakamwita, kabili akabomfwa. Akati, ‘ABA BANTU BANDI’; kabili bo bakati, ‘YAHWEH NI LESA WANDI.’ Icibali cakutendeka, SARDIS, kleleke lya mwizina fye nangu Babylon. Icibali cabubili, Laodicea, Mwadiventi wa mwizina fye. Icibali cakatatu, Philadelphia, lye kleleke lya cine fye ilya kwa Lesa pano pe sonde, pantu bo bakahindulwa ukuya mu musumba wa kwa Lesa. Ukusokolola 3:12; Abahebere 12:22–24. Mwi zina lya kwa Yesu, na mweba nakabili ukuti mubutuke ukufuma ku Bena-Laodicea, ngefyo umuntu abutuka ukufuma ku Sodomu na Gomora. Ifyebo fyabo fyabufi kabili fya bucenjeshi; kabili filetwala ku konaika kwapwililika. Imfwa! IMFWA!!\* imfwa ya muyayaya!!! ili pa nkondo yabo. Ibukisheni umukashi wakwa Loti.” Joseph Bates, Review and Herald, volume 1, November 1850.

Mu historia ya Bamillerite, Sardisi yali ni kanisa yina yalikuwa na jina yina yalidai kwamba i hai, lakini yalikuwa imekufa.

Na malaika wa kanisa lililo katika Sardi andika: Haya ndiyo asemayo yeye aliye nazo Roho saba za Mungu, na nyota saba; Nayajua matendo yako, ya kwamba una jina kwamba u hai, nawe umekufa. Ufunuo 3:1.

Bantu ba Mungu sikuzote huwa na jina. Jina katika historia ya Efeso hadi Pergamo lilikuwa Mkristo. Jina wakati wa utawala wa upapa lilikuwa kanisa jangwani. Jina tangu kuanzishwa kwa nyota ya asubuhi, John Wycliffe, lilikuwa Mprotestanti. Wakati wa mwisho katika mwaka wa 1798, Waprotestanti walikuwa tayari wameanza kurudi kwa ushirika wa Kirumi. Basi, kilichohitajika wakati huo kilikuwa jaribio ambalo lingedhihirisha ukweli kwamba, licha ya jina lao walilolikiri, hawakuwa tena kanisa teule. Katika majira ya kuchipua ya 1844, walifikia jaribio ambalo lingedhihirisha kwamba hawakuwa tena kanisa lililobeba jina la agano la Kristo. Kisa cha Eliya hutoa shahidi wa pili wa kina sana wa ukweli huu. Walipodhihirisha tabia yao ya kweli, ilikuwa vigumu kwa Wamilleri mwanzoni kutambua kwamba Waprotestanti walikuwa wameonyesha kwamba walikuwa wamekuwa binti za Babeli. Lakini hatimaye Wamilleri walifanya jambo hilo hasa, na wakaanza kuita roho zitoke katika makanisa hayo yaliyoanguka kwa utimilifu wa ujumbe wa malaika wa pili. Kisha kukawa na mchakato wa kupimwa ambao ungewafanya Wamilleri kudhihirisha tabia zao wenyewe. Je, walikuwa Wafiladelfia au

Walaodikia?

Bafiladelfia bamfuata Kristo kuingia Patakatifu pa Patakatifu, na wale Millerite waliokataa kufanya hivyo walidhihirisha tabia ya Walaodikia. Hivyo basi, tunaona mantiki ya utambulisho wa Bates wa yale makanisa matatu kuwa ni ya wakati mmoja katika historia iyo hiyo. Historia hiyo ilitimizwa ndani ya mfumo wa kinabii wa mfano wa wanawali kumi, ambao Uvuvio watujulisha kwamba umetimizwa na utatimizwa kwa uhalisi wake kamili kabisa.

“Umugani w’abakobwa cumi bo muri Matayo 25 na wo ushushanya ibyabaye ku bwoko bw’Abadiventisiti.” The Great Controversy, 393.

«Ma wî qet gelek caran hatî meylkirin bo mesela deh keçan, pênc ji wan jîr bûn, û pênc jî bêaqil. Ev mesel bi temamî û heta her tîpê xwe hatiye û dê were cîbicîkirin, çimkî ji bo vê demê sepandinek taybet heye, û wek peyama milyaketê sêyemîn, hatiye cîbicîkirin û dê heta dawiya demê rastiya heyî bimîne.» Review and Herald, 19ê Tebaxa 1890.

Makanisa matatu ya mwisho yanawakilisha wale walio nje ya vuguvugu la Wamilleri kama Sardi, na wale walio ndani ya vuguvugu hilo wanawakilisha aidha Filadelfia au Laodikia. Makanisa hayo matatu yanatajwa katika Ufunuo sura ya tatu, na makanisa manne ya kwanza yako katika sura ya pili. Kwa hiyo, Dada White anaporejelea historia ya sura ya tatu ya Ufunuo, anayatambua yale yale makanisa ambayo Joseph Bates ameyatambua hivi punde.

“O, maelezo ya ajabu jinsi gani! Ni wengi kiasi gani walio katika hali hii ya kutisha. Nawasihi kwa dhati kila mhudumu alisome kwa bidii sura ya tatu ya Ufunuo, kwa maana ndani yake imechorwa hali ya mambo iliyopo katika siku za mwisho. Chunguzeni kwa uangalifu kila aya katika sura hii, kwa maana kupitia maneno haya Yesu anasema nanyi.” Manuscript Releases, volume 18, 193.

Adventizmi'nin sonunda, Millerci tarihin üç çağdaş kilisesi yeniden tekrarlanmaktadır. Joseph Bates, Millerci dönemin dinamiklerini tanımlıyor ve Sardis'i, ikinci meleşin mesajının hedef kitlesi olan Babil'in kızları olarak belirliyordu. O, 22 Ekim 1844'te Mesih'i En Kutsal Yer'e kadar izleyen küçük sürü ile kutsal yerden çıkmayı reddedenler arasındaki mücadeleye değiniyordu. Laodikyalıları almış oldukları karanlıktan çıkarmaya çalışıyordu; ve onların Laodikya körlüğünün en azından bir kısmı, William Miller'in Laodikya hareketinde önder bir konum almış olmasından kaynaklanıyordu. Bu, Filadelfiya'ya verilen mesajda tanımlanan aynı mücadeledir.

Tala, ninkabaluua bamwe mu sinagogi ya Satani, abiyita ko ari Abayahudi, nyamara si bo, ahubwo barabesha; tala, nzobatera kuza no gusenga imbere y'ibirenge vyawe, no kumenya yuko nagukunze. Ivyahishuwe 3:9.

Uṅwā mi shīn shūkyi ne, shī kūrōm bā ākārā ābili ne ā fit, m̄bre nā ā fit ne nī Great Disappointment. Uṅgū Protestantism ne ā dārā kà Sardis, ne ā misà kōrō Rome, kà ā kerem nī kà ā bere ne kidā Rome. Nā uṅgū ne Millerite Adventism ā gīn, āmā kà tān ne ā kūrōm bā ākārā ābili ne ā fit nā ā kārā kà ā ne little flock. Kārā mūm little flock kà little flock ne ā shwā. Bates ā yī little flock ne ā pī Christ kōrō Most Holy Place. Uṅwā ā ne nā Laodiceans bā ā kārā kà ā ne little flock. Kā Philadelphian, uṅwā Bates ā ne nā synagogue of Satan, kūrōm bā ā kārā kà ā ne bā mī God, āmā

Mfwano wuno apo ukakwaniskikanga paumaliro, paumaliro wa Uadiventi, pazamkuŵa ŵanthu ŵa chipangano ŵakusankhika awo ŵakajumphikika pa nyengo ya umaliro mu 1989, nga umo ulongozgi wa Ŵayuda ukajumphikikira pa kubabika kwa Khristu, uko kukwimira nyengo ya umaliro mu mbiri yira ya uchimi. Apo mbiri ya Khristu yikafika pa kunjira kwake mwakutonda mu Yerusalemu, mbiri ya Chiwukiro cha Pakatikati pa Usiku ya nyengo ya ŴaMillerite yikayimiririka mwa chiyezgero. Uvumbuzi wa Uuzimu ukuyezganiska kanandi waka chimanyikwiro cha mphinjika na Kukhumudwa Kukuru kwa 1844. Yudasi wakwimira Ŵalaodikea ŵa mu mbiri ya Khristu, ndipo ŵapositole ŵakaŵa Ŵafiladelfiya. Kwa vyaka vitatu na hafu pamanynuma pa mphinjika, Ŵafiladelfiya, awo ŵakimiririkanga na Bates, ŵakayezga kuchemerera Ŵalaodikea kufuma mu mpingo wakugwa uwo ukimiririkanga na msambiri Yudasi Isikariyoti.

Ukushisha uku kwatulukamo fye ilyo kandi nga twalishinka ukwishiba ukuti inshila yeka iya mu Bemba iyo ishafumya no kushininkisha “ukwine” ni “historicism.” Inshila yakweene te preterism, te futurism, te dispensationalism, te woke-ism, te bucilo bwa mu ndimi nangu bwa mu byakale, nangu cibe ni mpashanya shonse isha bufi ishingira isha kwa Satana. Kuli amashiwi ayishibikwa bwino ayapelwa ku mufilosofi wa mu myaka ya pa myaka ya ikumi na cinelubali uwitwa Jean-Jacques Rousseau, ayo yalandwapo mu nshila ishingira, lelo umutima wa lyashi nguyu: “Ububi bwa mashilu buli ne mimpanga ishingira, lelo ukwine kuli ne cimo fye.” “Ukwine” ni Alpha na Omega, uwaba nge mpanda ishafuma mu mushili uwuma.

‘នោះហើយជាយ៉ាងដូចនោះផងដែរជាមួយនឹងព្រះគម្ពីរ  
ដដែលជាយូរលំដាប់កំណប់នៃសេចក្តីសម្បូរបែបនៃព្រះគុណរបស់ទ្រង់។  
សិរីល្អអនៃសេចក្តីពិតទាំងឡាយរបស់វា ដដែលខុតស្តង់ដារមួយ  
ហើយគ្រប់ដណ្តប់អស់កល្បជាដូច នោះមិនត្រូវបានយល់ឃើញឡើយ។  
ចំពោះមនុស្សភាគច្រើនយ៉ាងខ្ពស់ ព្រះគ្រីស្ទទទួលបានទ្រង់គឺ  
‘ដូចជាប្រុសមួយនុះឡើងពីដីសង្កត់’ ហើយពួកគេមើលមិនឃើញនូវក្នុងទ្រង់  
‘សម្រស់អ្វីដែល’ ពួកគេ ‘គ្រូបុរាណចាស់បានទ្រង់’ ទេ។ អសោយ 53:24  
កាលព្រះយស្មើគង់នៅក្នុងចំណោមមនុស្ស  
ជាការបរិកសម្មង្ខេបអំពីព្រះក្នុងសភាពជាមនុស្ស ពួកអាចារ្យ  
និងពួកផារីស៊ីបាននិយាយទៅកាន់ទ្រង់ថា ‘ទ្រង់ជាសាសន៍សាមីរី ហើយមានអារក្សស្រព្វ  
យ៉ាង 8:48។ សូមប្រឹក្សាព្រះគម្ពីររបស់ទ្រង់ក៏ត្រូវបានផ្ទេរឲ្យយង់ឆ័ត្រក្នុងកែងនៃយសារសេចក្តី’

មានគំនិតស្តីពីស្ថានភាពនេះដដែលទ្រង់ត្រូវបានយល់យ៉ាងពេញលេញ។” Thoughts from the Mount of Blessing, 25.

[illegible]

Babuloni utumwani wa miaka sabini unawakilishwa na kanisa la Thiatira. Kanisa la Thiatira ni matokeo yaliyotokana na sababu ile inayowakilishwa na Pergamo. Pergamo inafananishwa na Kaizari Konstantino, aliyeunganisha ibada ya sanamu na Ukristo. Alama ya ibada yake ya sanamu ilikuwa kuabudu jua. Sababu ya kibiblia ya Israeli wa kale kuchukuliwa utumwani kwa miaka sabini ya Thiatira ni kwamba wafalme wao waliunda mahusiano na maagano pamoja na mataifa ya waabudu sanamu yaliyowazunguka, katika uasi wa moja kwa moja dhidi ya Neno la Mungu. Mungu aliionya Israeli mara kwa mara isichanganyike na mataifa ya kipagani yaliyowazunguka. Amri Kumi, jambo lenyewe ambalo Israeli wa kale walipaswa kuwa watunzaji wake, zinakataza kabisa kuabudu sanamu. Bwana alipompita Musa penye pango la Horebu na kuufunua tabia Yake, alitia ndani mara mbili onyo lenyewe tunalolirejelea.

Awo anga ni, Nyin i de nya kida: i na yo moon ni kunju fo neere pɔɔre, meresi moori, meresi ke a te keere wɔɔ teɲa meɲa pɔɔre, ke бага neere pɔɔre ne; ke neere pɔɔre meɲa a fo be wɔne la, ba na nye Zuɔ la tuuma; bo la, me la tuuma ke i na ke fo ne la, a yɔɔre. Gɔse fo naane la ɲane i

ကျမ်းပိုဒ်တစ်ခုတည်း၌ပင် ဘုရားသခင်သည် ရှေးဣသရလေအား နှစ်ကံမြဲသတိပေးတော်မူခဲ့ပါပြီ။ သူတို့သည် မိမိတို့ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ ရုပ်တုကိုးကွယ်သော လူမျိုးများနှင့် မည်သည့်ပဋိညာဉ်ကိုမျှ မပျံ့နှံ့ပေးဘဲ ဣသရလေအား ပညတ်တော်မူခဲ့ကြောင်းကို သက်သေသော သမ္မမာကျမ်းတော်ဆိုင်ရာ ဦးသက်သေခံချက်များစွာလည်း ရှိသည်။ ထိုအပေးအယူများသည် ရှေးဣသရလေက သားသခင်နှင့် ကိုယ်တော်၏ သီအိုကရစ်အုပ်ချုပ်မှုကို ငြင်းပယ်ခြင်းမှ စတင်ခဲ့သည်။ သူတို့သည် ဂုရင်တစ်ပါးကို အလိုရှိကြသောအခါ၊ ဘုရားသခင်သည် သူတို့အား ဂုရင်တစ်ပါးရှိစေတော်မူခဲ့ပါပြီ။ ထိုအချိန်မှစ၍ ရှင်ဘုရင်တို့အများစုသည်—အထူးသဖြင့် ကက်ဘက် ဆယ်မျိုးနွယ်၏ ရှင်ဘုရင်တိုင်းမလွဲ—ထိုပညတ်တော်မူ လျစ်လျူရှုခဲ့ကြသည်။ ဣသရလေသည် မိမိတို့ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ ရုပ်တုကိုးကွယ်သော လူမျိုးများမှ သီးခြား၍ ထူးခြားသော ဖြစ်ရမည်ဟု သတ်မှတ်ထားသော အခြေခံသဘာဝတရားသည် ပယ်ချခံရခဲ့ပါပြီ။ နောက်ပိုင်းတွင် စတန်တိုင်းသည် သင့်ကတေအဖွဲ့ဖြင့် ဖြစ်လာမည့် အပေးအယူအားဖြင့် ထိုအရာကို ထင်ရှားစွာ ပြခဲ့သည်။ ပရေဂမုနှင့် ကွန်စတန်တိုင်းတို့သည် ရုပ်တုကိုးကွယ်မှုကို ဘုရားသခင်၏ ခြင်းတော်ထဲသို့ ယူသွင်းခဲ့သော ဣသရလေ၏ ရှင်ဘုရင်တို့၏ ပုန်ကန်မှုကို ကိုယ်စားပြုကြသည်။ ဂုရင် စဇာလုလက်ထက်၌ စတင်ခဲ့သော ဖောက်ပြန်ကျသွားခြင်းသည် ဝိညာဉ်ရေး ဗာဗုလုန်သို့ သွားခံရခြင်းသို့ ဦးတည်စေခဲ့သော ခရစ်ယာန်အသင်းတော်၏ ဖောက်ပြန်ကျသွားခြင်းကို ဖော်ပြသော ခြင်းတော်ဖြစ်သည်။ ရှင်ဘုရင် စဇာလုမှ စတင်၍ ဗာဗုလုန်သိမ်းသွားခံရချိန်တိုင်အောင် စတန်တိုင်းသည် သင့်ကတေအဖွဲ့ဖြင့် ပရေဂမုအသင်းတော်က သင့်ကတေပြုထားသည်။ ကက် ဆက်လက်လာသော ခုနစ်ဆယ်နှစ်ကြာ သိမ်းသွားခံရခြင်းက ရာသီရအသင်းတော်ဖြစ်သည်။

ری گاد وار دن ئی لّەب ی کاخ ی موهئ و ب تئی چە درمە مک تاکەدای اس ئێ لک وهئ ی ته‌وی اراهن ئون ،سۆس هفاهئ  
رسی م ی ته‌وی ال یۆک هل لی ئارسی ئیندر کەر اغزیر و سوم ی مه‌درمس ی ته‌وی اراهن ئون سۆس هفاهئ .تاکب  
تاکەد

[illegible]

ya Agano la Kale yamekuwa yakijirudia, nayo yanajirudia, katika kanisa katika siku hizi za mwisho.” Selected Messages, book 3, 338, 339.

Nûçey ku bi rizgarkirina ji Misirê tê nîşandan, di rojên dawî de dubare dibe. Ji ber vê yekê ew di dîroka Millerî de jî hate dubarekirin. Ji ber wê yekê Xwişk White bi berdewamî behsa wê dîrokê dike da ku dîroka Millerî rave bike. Ew Hevçûna Mezin a sala 1844'an bi hêvîşikandina Îbranîyan re li hev tîne, dema ku ew li pêşiya Deryaya Sor rawestabûn û artêşa Fir'awn ji paş ve nêzîkî wan dibû. Ew her wiha dîroka rizgarkirina ji Misirê bi dema Mesîh re li hev tîne; ji ber vê yekê hêvîşikandina şagirtan li ser xaçê, bi hêvîşikandina li Deryaya Sor ve hatibû nîşandan, ya ku di heman demê de Hevçûna Mezin a sala 1844'an jî pêşnîşan dikir. Hêvîşikandina xaçê destpêka dêra Efesosê temsîl dikir. Dema Mûsa li destpêka Îsraêla kevnar, ku bi dêra Efesosê tê temsîlkirin, di heman demê de destpêka Îsraêla nûjen di dema Mesîh de jî pêşnîşan dikir. Herdu dîrok jî bi dêra Efesosê têne temsîlkirin. Rastiyên ku em li vir didin nasîn, di nav salan de gelek caran bi awayekî giştî ji aliyê Future for America ve hatine pêşkêşkirin; lewra ez tenê kurteyekî giştî pêşkêş dikim.

Mu lisolo ya Klisto, tumona ebandeli ya bato ba kondimana ya sika oyo bazali kotelemisama wana bato ba kondimana oyo baponamaki liboso bazali kolekisama pembeni. Lisolo ya Klisto ezali nsuka ya Yisraele ya kala; mpe na lisolo ya lobiko uta na Ejipito na ebandeli ya Yisraele ya kala, ezalaki na bato ba kondimana oyo baponamaki liboso oyo balekismaki pembeni mpo na bato ba kondimana ya sika.

Katika historia ya Kristo, watu wateule wa kwanza walifikia hitimisho lao la mwisho katika mwaka wa 70 kwa kuharibiwa kwa Yerusalemu. Hapo mwanzo, katika wakati wa Musa, watu wateule wa kwanza walikufa jangwani katika kipindi cha miaka arobaini, na Yoshua na Kaleb wakawa wawakilishi wa watu wateule wapya waliokusudiwa kupeleka ujumbe mpaka Nchi ya Ahadi, kama vile mitume wa kipindi cha kanisa la Efeso walivyoibeba injili kuupeleka ulimwenguni.

[illegible]

Ejijiyemu okuva mu buddu n'obuwanguzi Katonda bye yakola ng'ayita mu Yoswa biragibwa ekkansa ya Efeso, naye Efeso yali yakugwa okuva mu kwagala kwayo okw'oluberebereye. Awo Yoswa bwe yaziikibwa, ensibuko endala n'evimuka, nga eraga ebbanga erikiikirirwa Simuna.

Omulumu gwa Yoswa ogw'ekitalo ogw'okumalawo ensi eyasuubizibwa tegwatuukirizibwa ddala, kubanga abantu beematira mu bo bennyini ne baleka omulumu ogwaweebwa Yoswa. Baafiirwa okwagala kwabwe okw'olubereberye. Ebbanga eryo ne lyeyongera okutuuka Isirayiri bwe yagaana Katonda, ne Samwiri n'afuka amafuta ku Sawulo okuba kabaka, bwe kityo ne kuyingizaawo ekkana ya Perugamo.

Ujumbe ulijia Smirna, kanisa lililokuwa katika Asia Ndogo, na vivyo hivyo kanisa la Kikristo kwa ujumla, katika karne ya pili na ya tatu. Ulikuwa wakati ambao upagani ulikuwa ukifanya msimamo wake wa mwisho kwa ajili ya ukuu duniani. Ukristo ulikuwa umeenea kwa kasi ya ajabu, hata ukajulikana ulimwenguni pote. Wengine waliikumbatia imani ya Kristo kwa sababu ya uongofu wa moyo, wengine kwa sababu ya nguvu ya hoja zilizotolewa, na bado wengine kwa sababu waliweza kuona kwamba shauri la upagani lilikuwa likidhoofika, na sera ikawapeleka upande ule ulioahidi kuwa wa ushindi. Hali hizi zilidhoofisha hali ya kiroho ya kanisa. Roho ya Unabii, iliyolitambulisha kanisa la mitume, ilipotea hatua kwa hatua. Hii ni karama ambayo huleta kanisa ambalo imekabidhiwa kwake katika umoja wa imani. Wakati ambapo hapakuwa tena na manabii wa kweli, mafundisho ya uongo yalisambaa upesi; falsafa ya Wagiriki iliongoza kwenye tafsiri ya uongo ya Maandiko, na kujihesabia haki kwa Mafarisayo wa kale, ambako Kristo alikukemea mara nyingi, kulionekana tena katikati ya kanisa. Msingi uliwekwa katika karne mbili zilizotangulia utawala wa Konstantino kwa ajili ya maovu yale yaliyositawi kikamilifu katika karne mbili zilizofuata. Katika kipindi hiki, kuuawa kwa ajili ya imani kulikuwa maarufu katika sehemu nyingi za Milki ya Kirumi. Ingawa jambo hili laweza kuonekana la ajabu, hata hivyo ni kweli. Lilikuwa matokeo ya uhusiano uliokuwapo kati ya Wakristo na wapagani.

“Mu nsi ya Baroma, ediini ya mataifa yote iliheshimiwa, lakini Wakristo hawakuwa taifa; walikuwa tu dhehebu la jamii iliyodharauliwa. Kwa hiyo, walipoendelea kuikemea dini ya tabaka zote za wanadamu, walipofanya mikutano ya siri, na kujitenga kabisa na desturi na mazoea ya jamaa zao wa karibu sana na marafiki wao wa ndani kabisa, wakawa vitu vya mashaka, na mara nyingi vya mateso, mbele ya mamlaka za kipagani. Mara nyingi walijiletea wenyewe mateso, hata pale ambapo hapakuwa na roho ya upinzani katika nia za watawala. Kwa kuonyesha roho hii, historia hutoa maelezo ya kuuawa kwa Cyprian, askofu wa Carthage. Hukumu yake iliposomwa, kilizuka kilio cha jumla kutoka kwa umati wa Wakristo waliokuwa wakisikiliza, ambao walisema, ‘Tutakufa pamoja naye.’”

“Abakristo benshi biyitaga ko ari abakristo bemeye urupfu, ndetse banakurura ku buryo budakenewe urwango rwa leta, birashoboka ko byagize uruhare rukomeye mu gushyirwaho, mu mwaka wa 303 nyuma ya Kristo, kw'itegeko ry'itotezwa n'umwami w'abami Diocletian n'umwungirije Galerius. Iryo tegeko ryari iry'isi yose mu mwaka waryo, kandi ryashyizwe mu bikorwa imyaka icumi, hakoreshejwe imbaraga nyinshi cyangwa nke.” Steven Haskell, *The Story of the Seer of Patmos*, 50, 51.

Nakange Smyrna ni moja ya makanisa mawili yasiyopokea karipio lolote kutoka kwa Bwana, historia yashuhudia ya kuwa wale waliouawa kishahidi katika kipindi hicho cha wakati huwakilisha baadhi ambao nia zao zilitegemea misukumo ya kibinadamu wala si ya kiungu. Kitabu cha Waamuzi hufunguka kwa kutaja kifo cha Yohana, nayo kuna aya inayorudiwa mara mbili

katika kitabu hicho, ambayo hufafanua historia ya waamuzi. Mara ya pili ambayo aya hiyo yanukuliwa ni aya ya mwisho ya kitabu. Aya ya kwanza ya kitabu huashiria mwisho wa Yoshua, na aya ya mwisho hufupisha historia hiyo.

Uyei a Joshua fakūte, e toe hoko ai ‘o pehē, na‘e fehu‘i ‘a e fānau ‘a ‘Isileli kia Sihova, ‘o pehē, Ko hai te ne ‘alu hake ma‘anautolu ‘o tomu‘a tau‘i ‘a e kau Kēnani? ... ‘I he ngaahi ‘aho ko ia na‘e ‘ikai ha tu‘i ‘i ‘Isileli, ka na‘e fai ‘e he tangata taki taha ‘a e me‘a na‘e totonu ‘i hono mata ‘o‘ona ... ‘I he ngaahi ‘aho ko ia na‘e ‘ikai ha tu‘i ‘i ‘Isileli: na‘e fai ‘e he tangata taki taha ‘a e me‘a na‘e totonu ‘i hono mata ‘o‘ona. Fakamaau 1:1; 17:16; 21:25.

Sezvo mu byabaye mu mateka ya Smurna, “kwikunda” ni yo nsanganyamatsiko y’ingenzi kuva mu ntangiriro kugeza ku iherezo. Kubera ko batari bafite umwami, biyemeje gukora ibyo bishakiye gukora byose. Kubura ubuyobozi ni byo Haskell yagaragaje mu mateka ya Smurna, byari bishushanyijwe no kutabaho kw’Umwuka w’Ubuhanuzi ukora. Muri ayo mateka yombi, kubura ubuyobozi kwafunguye irembo kugira ngo ibyemezo bifatwe bishingiye ku mpamvu bwite z’umuntu. Efeso ishushanya gukizwa kuva muri Egipta. Amateka yanditswe mu gitabo cy’Abacamanza ashushanywa n’itorero rya Smurna. Uhereye ku mwami Sawuli kugeza ku bunyage bw’i Babuloni hashushanywa n’itorero rya Perugamo, kandi ubunyage bw’i Babuloni bushushanywa n’itorero rya Tiyatira.

Abaanzuzi bwe baakiraba, mu makanisa, mu buwandiikiddwa obufunze n’omu mituli gy’amakondeere, mulimu okugabana okw’ena n’okusatu; era amakanisa ana asooka mu byafaayo bya Isiraeri ow’edda gatandikira ku busibe obw’e Misiri ne gakoma ku busibe obw’e Babulooni, kubanga Alpha ne Omega bulijjo alaga enkomerero ng’egattiddwa ku ntandikwa. Amakanisa ana asooka mu byafaayo bya Isiraeri ow’omulembe omuggya gatandikira ku Bayudaaya okufugibwa obuyinza bwa Rooma, era amakanisa gano ana gakoma ku Bayudaaya ab’omwoyo okufugibwa Rooma ow’omwoyo okumala emyaka olukumi mu bibiri mu nkaaga.

Tiyatira’dan sonra Sardis geldi; bu, Tiyatira’nın simgelediği Babil tutsaklığından çıktıklarında başladı. Sardis, yaşadığına dair bir ada sahip olan, fakat yaşamayan kilisedir. Onların yaşama ikrarı bir yalandı. Dikkat çekicidir ki, yedi kilisenin tümü içinde tanımı bulunmayan sözcük Sardis’tir. Tarihin ve ayetlerin bağlamına dayanarak Sardis’e çeşitli tanımlar atfedilmişse de, bu adın etimolojik bir tanımı yoktur. Bir adı vardır, ama yoktur.

“Kuno lihekalu lya pili halikulingana na la kwanza kwa fahari; wala halikutakaswa kwa zile ishara zinazoonekana za uwepo wa Uungu zilizohusiana na lile hekalu la kwanza. Hakukuwa na udhihirisho wa nguvu za kimbinguni wa kutia alama kuwekwa wakfu kwake. Hakuna wingu la utukufu lililoonekana kulijaza patakatifu palipojengwa upya. Hakuna moto kutoka mbinguni ulioshuka kuteketeza dhabihu juu ya madhabahu yake. Shekina haikukaa tena kati ya makerubi katika patakatifu pa patakatifu; sanduku la agano, kiti cha rehema, na mbao za ushuhuda havikupatikana humo. Hakuna sauti iliyosikika kutoka mbinguni kumjulisha kuhani aulizaye mapenzi ya Yehova.” The Great Controversy, 24.

'Baabiloni nggatya i maare, iJerusalema nootempu kaayehotya walabya. Kuteene, ibizo baaba baakabi neha kandi, ahabw'okuba Ruhanga akaba yaraganiise kuteeka ibizo bye omuri

iJerusalema. Kwonka ibizo bye kirikumanyisa emicwe ye; kandi okubura kw'okubaho kwe okw'obuntu nikwo kwahamize ngu baaba baine ibizo ekirikumanyisa obulamu, kwonka omu mazima bakaba batakyaine kubaho okukurugamu obulamu. Eki baaba baine buzima kikaba kiri kwatura kwonka n'okwegyesa obutali bw'amazima.

Muškuli wa mwisho katika Sardis aliahidi kuhusu Eliya ambaye angekuja kabla ya siku kuu na ya kutisha ya Bwana. Kwa Israeli wa kale, uangamivu wa Yerusalemu ulikuwa siku kuu na ya kutisha ya Bwana. Kwa sababu hii, Dada White anarejelea uangamivu wa Yerusalemu katika mwaka wa 70 BK kuwa kielelezo cha siku kuu na ya kutisha ya Bwana, iliyowakilishwa kama mapigo saba ya mwisho. Kanisa la Filadelfia lilianza kwa sauti ya Yohana Mbatizaji aliyelia nyikani, hivyo likiifanya kuwa mfano wa sauti ya William Miller. Sauti za Yohana Mbatizaji na William Miller zilikuwa zikiwasilisha ujumbe wa Laodikia kwa watu waliodhani kwamba kila kitu kilikuwa sawa, ilhali kila kitu kilikuwa kibaya kabisa. Wote wawili, Yohana Mbatizaji na William Miller, waliweka shoka kwenye mzizi wa mti. Ujumbe kwa Sardis ulikuwa kwamba kulikuwa na “majina machache hata katika Sardis ambayo hayakuyatia unajisi mavazi yao; nao watakwenda pamoja nami wakiwa wamevaa weupe, kwa kuwa wanastahili.” Yohana Mbatizaji na William Miller wanawakilisha wale waliotoka katika kipindi cha wakati kilichowakilishwa na Sardis na waliostahili kutembea pamoja na Kristo.

“Bi hezaran hatin rê kirin ku rastiya ku William Miller pê ragihand qebûl bikin, û xizmetkarên Xwedê di ruh û hêza Êliyas de hatin rakirin da ku peyamê ragihînin. Mîna Yûhenna, pêşengê Îsa, yên ku ev peyama giran ragihandibûn xwe mecbûr hîs dikirin ku tîrê li kokê darê daynin, û bang li mirovan bikin ku berhemên ku ji bo tobekirinê guncav in derxînin. Şehadetya wan hate amade kirin da ku dêran hişyar bike û bi hêz bandorê li ser wan bide û karaktera wan a rastîn eşkere bike. Ê gava hişyariya giran a revîn ji xezeba ku tê bilind bû, gelek ji wan ku bi dêran re yekbûyî bûn peyama şifayê wergirtin; wan paşveketinên xwe dîtin, û bi hêşirên tûj ên tobekirinê û bi êşa kûr a canê xwe, xwe li ber Xwedê nizim kirin. Ê gava Ruhê Xwedê li ser wan hate rawestan, wan alîkarî kirin ku ev qîrîn bihîstin: ‘Ji Xwedê bitirsin, û rûmetê bidin Wî; çimkî saeta dadweriya Wî hatiye.’” Early Writings, 233.

Amakanisa musanvu gha mu Kusokololeka ghakwimira mbiri ya wapositole kufuma nyengo ya wapositole m'paka pa Kwiza Kachiwiri kwa Khristu, ndipo amakanisa musanvu agha so ghakwimira mbiri ya Israyeli wakale kufuma kwa nchimi Mozesi m'paka pa kwiza kwakwamba kwa Khristu.

یم‌ه‌ک‌ه‌ی ین‌ت‌اه‌ ش‌ئ‌ی‌پ‌ ت‌س‌ر‌د‌ ن‌ای‌ت‌و‌ه‌ک‌وس‌ل‌ه‌ه‌ ا‌ه‌و‌ر‌ه‌ه‌، ل‌ی‌ئ‌ی‌ا‌رس‌ی‌ئ‌ی‌ ه‌و‌ن‌ ی‌ن‌ا‌ک‌ه‌ش‌ی‌ا‌م‌ز‌ای‌ و‌ ه‌ب‌ی‌ر‌ج‌ه‌ت‌. ت‌ا‌ک‌ه‌د‌ ا‌ن‌ئ‌و‌ ح‌ی‌س‌م‌ ی‌م‌ه‌و‌ود‌ ی‌ن‌ت‌اه‌ ش‌ئ‌ی‌پ‌ ا‌د‌ن‌ای‌ؤ‌خ‌ ی‌ن‌و‌وم‌ز‌ه‌ئ‌ی‌ ه‌ل‌ ا‌د‌و‌خ‌ ی‌ل‌ه‌گ‌ ی‌خ‌ؤ‌د‌ور‌اب‌، ح‌ی‌س‌م‌.

“세이탄의 올무는 이스라엘 자손이 가나안 땅에 들어가기 직전에 그들을 위하여 놓여 있었던 것과 참으로 동일하게 우리를 위하여도 놓여 있다. 우리는 그 백성의 역사를 되풀이하고 있다.

“Tarih ya beleniya ka ke an ye hakilijuguya dunniya do ye. An te se ka laje ko, ni Matigi be ka keneya do don a mogow ma, Seytan be to here la ka tsorsorsoro folo te ke walasa u kana o soro. An ka hakili to a la ko an kana Ala ka keneya min ci an ma ban, sababuw la ko a ma na sira

min be an kanu la.... Ni dow be yen minnu te keneya ye ka o mine u yere fe, u kana ke togo la tow la.”

“Ndzi vitana tilo ni misava leswaku swi va timbhoni namuntlha leswi lumbetaka n’wina, leswaku ndzi vekile emahlweni ka n’wina vutomi ni rifu, nkateko ni ndzhukano; hikwalaho hlawulani vutomi, leswaku n’wina ni mbewu ya n’wina mi hanya; leswaku mi rhandza Yehovha Xikwembu xa n’wina, ni leswaku mi yingisa rito ra yena, ni leswaku mi namarhela eka yena; hikuva hi yena vutomi bya n’wina, ni ku leha ka masiku ya n’wina; leswaku mi tshama etikweni leri Yehovha a ri hlambanyekeleke vatata wa n’wina, Abrahama, Isaka, na Yakobo, leswaku a ta va nyika rona.”

“Rwimbo uru ntirwari rw’amateka, ahubwo rwari urw’ubuhanuzi. Nubwo rwasubiragamo uburyo butangaje Imana yagiranye n’ubwoko bwayo mu bihe byahise, rwanabimburaga ibyabaye bikomeye byo mu gihe kizaza, ari byo kunesha kwa nyuma kw’abizerwa igihe Kristo azaza ubwa kabiri afite imbaraga n’ikuzo.

“Mtume Paulo anaeleza wazi kwamba uzoefu wa Waisraeli katika safari zao umeandikwa kwa faida ya wale wanaoishi katika zama hizi za ulimwengu, wale ambao mwisho wa ulimwengu umewajia. Hatudhani kwamba hatari zetu ni ndogo kwa vyovyote kuliko zile za Waebrania, bali ni kubwa zaidi.” Healthful Living, 280, 281.

Masir mu kufuma kulongwelwa n’ishina lya kipwilo kya Efese, kabiji cishibilo kya kipwilo kya Efese muli iyo mpito ya byambo byakale kyali Yoshua. Panuma pa abo Lesa bafulumizhe mu Masir kufilwa mu milingo ikumi yakulondana ya kweseshiwa, Mfumu yafumishe lulaya ku bipingushi ne kulupela Yoshua ne Kaleba.

Mwambieni, Kama niishivyo kweli, asema Bwana, kama mlivyonena masikioni mwangu, ndivyo nitakavyowatenda ninyi: Mizoga yenu itaanguka katika jangwa hili; na wote mlihesabiwa miongoni mwenu, kwa kadiri ya hesabu yenu yote, tangu wenye miaka ishirini na zaidi, walioninung’unikia, hakika hamtaingia katika nchi ile ambayo niliapa kuwakalisha ndani yake, ila Kalebu, mwana wa Yefune, na Yoshua, mwana wa Nuni. Hesabu 14:28–30.

Tugsis White aq nalunaqsiivoq Joshua-lu Caleb-lu kikkunnik “silarsuup naanerisa tikissimasaanik” assersuuteqartuusut, taakkualu “pilliummik Guutimik isumaqatigiissusiortut.”

“Ni kwa ajili ya onyo letu, sisi tuliowajiwa na mwisho wa dunia, ndipo historia hii ikaandikwa. Ni mara ngapi watu wa Mungu leo huishi tena uzoefu wa wana wa Israeli! Ni mara ngapi hunung’unika na kulalamika! Ni mara ngapi hurudi nyuma Bwana awapoamuru waende mbele! Kazi ya Mungu inateseka kwa kukosa watu kama Kalebu na Yoshua, watu wa uaminifu na tumaini lisilotikisika. Mungu awaita watu watakaojitoa kwake ili wajazwe na Roho wake. Kazi ya Kristo na ya wanadamu yahitaji watu waliotakaswa, wenye kujitoa mhanga, watu watakaotoka nje ya kambi, wakichukua shutuma. Na wawe watu hodari, mashujaa, wanaofaa kwa shughuli za thamani, nao wafanye agano na Mungu kwa dhabihu.” Review and Herald, May 20, 1902.

ناشین بیل اک و عوشه ی لگهل مکن امی پ ی موند رکئیون مل کهو ، مونتئ رکهد ئون مک که ی مئ امی پ وه مونتئ رکهد ئون موهئ ی اود موهئ . هی مومگ یر مومهج و رازه راوچ و لچ و دمسل لگهل هی مئ امی پ وهئ ، موارد

یرای دین او ملّوچ مل ندرم و ب و نئردده د قالد مط موادوخ نهی الهل یی اتهرمس ینامی پ ی واردر ئ ژبلهه یل مگ مک  
ی کیئل مگ ادی ئت مک تئبهدواوت یووژئیم نامهه مل رازهه راوچ و ل چ و دمس ل مگهل مکهنامی پ. نئ رکده  
مومتئ رکده تهر ووش پ ی واردر ئ ژبلهه.

Efeso ekisobanura icyo kwifuzwa, kandi umurimo wakozwe na Yosuwa n'Itorero rya mbere wari  
“uwifuzwa.” Igihe Yosuwa yayoboraga ubwoko bw'Imana ngo bwinjire mu Gihugu cy'Isezerano,  
yagiye ajya imbere anesha. Ikimenyetso cya mbere kijyana n'Itorero rya Efeso, kandi  
kigereranywa n'ifarashi y'umweru ijya imbere inesha. Ibi byari ukuri kuri Yosuwa no ku Itorero  
ry'intumwa. Ikimenyetso cya mbere kijyana n'Itorero rya Efeso muri Isirayeli ya kera no muri  
Isirayeli ya none.

Simana imepokewa kutoka kwa neno “manemane,” ambalo ni mafuta yaliyotumiwa kwa  
kuwapaka wafu kwa maziko. Muhuri wa pili unawakilishwa na farasi mwekundu aliyepewa  
“upanga mkubwa” na “uwezo” wa kuondoa “amani duniani,” jambo lililomaanisha kwamba watu  
katika historia hiyo “wanguana wao kwa wao.” Muhuri wa pili unaenda sambamba na kanisa la  
Simana, nao unawakilisha mamlaka waliyopewa adui za Mungu, ikiwaruhusu kuwashinda na  
kuwaua watu wa Mungu. Hili lilitimizwa katika kipindi kilichofuata kanisa la mitume na pia katika  
historia ya Waamuzi. Katika historia zote mbili Mungu aliruhusu nguvu zilizo nje ya watu wa  
Mungu kuleta vita na mauti juu ya watu Wake. Katika kanisa la mitume vita hiyo ilisukumwa na  
kukataliwa kwa dini ya Kristo, ambayo katika kipindi kilichotangulia cha Efeso ilikuwa haiwezi  
kushindwa ilipokuwa ikiipeleka injili kwa ulimwengu. Msukumo wa adui za watu wa Mungu  
katika kipindi cha Waamuzi ulitokana na kipindi kilichotangulia cha Efeso, ambapo Mungu  
alidhihirisha uweza Wake juu ya Misri na juu ya mataifa yaliyofuata ambayo Yoshua alikuwa  
ametumiwa kuyashinda. Muhuri wa pili unaenda sambamba na kanisa la Simana katika Israeli ya  
kale na ya kisasa.

പരേഗമോൻ എന്തിന് “കോടയുറപ്പുള്ള കോടനഗരം” എന്ന്  
അർത്ഥമുണ്ട്; അതുകൊണ്ട് അത് ഒരു രാജാവിന്റെ കോടയെ  
പ്രതിനിധീകരിക്കുന്നു. മൂന്നാമത്തെ മുദ്ര പരേഗമോനോടു  
സമാന്തരമായി നിലകൊള്ളുകയും ദൈവത്തിന്റെ  
ന്യായവിധി കൈതരായി ഭൂമിയിലെ രാജാക്കന്മാർ  
മനുഷ്യന്യായവിധി നടപ്പിലാക്കുന്ന ചരിത്രത്തെ  
പ്രതിനിധീകരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അതിനാൽ, “ഗോതമ്,”  
“യവം,” “എണ്ണ,” “വീഞ്ഞ്” എന്നിവ തൂക്കിനോക്കുന്ന “രണ്ട്”  
തൂലാസുകളാൽ പ്രതിനിധീകരിക്കപ്പെടുന്ന അളവ്, അഥവാ  
ന്യായവിധി, രാജകീയമായ മനുഷ്യാധികാരത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്നു;  
അത് ദൈവത്തിന്റെ ന്യായവിധിയോടു  
താരതമ്യപ്പെടുത്തുമ്പോൾ എപ്പോഴും  
ദോഷപൂർണ്ണമായിരിക്കുന്നു. ഓർക്കുക: സത്യസന്ധമായ  
അളക്കലിനോ സത്യസന്ധമായ തൂക്കലിനോ രണ്ട് തൂലാസുകൾ  
ആവശ്യമില്ല. രണ്ട് തൂലാസുകൾ അസമമായ ന്യായവിധിയെ  
പ്രതിനിധീകരിക്കുന്നു.

“Ngano ya shayiri” ni ishara ya sadaka ya “malimbuko” ya sikukuu ya Pasaka; “ngano” ni ishara ya sadaka ya “mikate miwili ya kutikiswa” ya sikukuu ya Pentekoste. “Mafuta” ni ishara ya Roho Mtakatifu, na “divai” ni ishara ya fundisho. Pergamo katika wakati wa Israeli ya kale ni kipindi cha wafalme wa Israeli waliopatana kwa maafikiano ya upotovu, ambao walileta hukumu juu ya mfumo wa ibada wa Mungu unaowakilishwa na kipindi cha Pasaka hadi Pentekoste. Kweli za neno la Mungu zinawakilishwa na “divai” na “mafuta.” Katika Israeli ya kale na ya kisasa pia, kanisa la Pergamo ni kipindi ambacho Shetani hujaribu kutimiza kile ambacho hakuweza kukifanya kwa kumwaga damu katika historia inayowakilishwa na Smirna. Katika Pergamo Shetani alijaribu kuwaangamiza watu wa Mungu na kweli ya Mungu kwa njia ya maafikiano, si kwa kumwaga damu kama inavyowakilishwa katika Smirna. Maafikiano ya wafalme wa Israeli ya kale yanafananisha maafikiano ya Konstantino katika Israeli ya kisasa.

Tiatira yana maana ya “dhabihu ya majuto” na inanena kuhusu roho ya ushahidi wa imani hadi kufa ambayo Mungu huwapa watu Wake wanaouawa kwa ajili ya jina Lake. Dhabihu ya majuto inawakilisha utayari wa kumtumikia Kristo katika hali ngumu sana, kama inavyowakilishwa na Danieli, Shadraki, Meshaki, na Abednego wakati wa utekwa wa ile miaka sabini; nayo pia inawakilisha dhabihu ya Wawaldensia, Wahuguenoti, na wengineo walioteswa, kufungwa gereza, kusingiziwa, na kuuawa na mamlaka ya kipapa katika historia ya ile miaka elfu moja mia mbili na sitini. Muhuri wa nne unaenda sambamba na kanisa la Tiatira na unawakilisha mateso yaliyofanywa na Babeli ya kale dhidi ya Israeli ya kale na mateso yaliyofanywa na Babeli ya kisasa dhidi ya Israeli ya kisasa. Historia ya nyakati zote mbili za utekwa kwanza ilihitaji kuanguka kutoka katika kweli, jambo ambalo wafalme wa Israeli na mfalme Konstantino walilitimiza. Vyote viwili vilitayarisha njia kwa ajili ya kipindi kinachowakilishwa na Tiatira.

Sardis kaji ko inshi mueliano na kujitambulisha kwa jina, lakini ungamo hilo ni uongo. Uwepo wa Shekinah haukuwahi kudhihirishwa katika hekalu la pili. Uwepo wa Kristo haukuwahi kudhihirishwa katika historia ya Sardis. Matengenezo ya Enzi za Giza, kimsingi, yalikuwa mfululizo wa hatua moja mbele na mbili nyuma. Kazi ambayo historia ya Sardis ilipaswa kutimiza katika Matengenezo ya Kiprotestanti haikuwahi kukamilishwa.

Philadelphia ni kumaanisha upendo wa kindugu, nao haiwezekani kumpenda ndugu yako ikiwa humpendi Mungu kwanza.

አንድ ሰው፣ “እግዚአብሔርን እወዳለሁ” ቢል ወንድሙን ግን ቢጠላ፣ ሐሰተኛ ነው፤ ምክንያቱም ያየውን ወንድሙን የማይወድ ያላየውን እግዚአብሔር እንዴት ሊወድ ይችላል? ከእርሱም ይህን ትእዛዝ ተቀብለናል፥ እግዚአብሔርን የሚወድ ወንድሙን ደግሞ ይውደድ። 1 ዮሐንስ 4:20, 21.

Filadelfia nikyo k'éklesia yá wa kéndá Nzambi, ye mu diambu yai mpasi ata mosi ko, to lukebisu, iatumbukilaka Filadelfia ko.

Ne kwa malaika wa kanisa lililo katika Filadelfia andika; Haya ndiyo asemayo yeye aliye mtakatifu, yeye aliye wa kweli, yeye aliye na ufunguo wa Daudi, yeye afunguaye wala hakuna mtu afungaye; naye afungaye wala hakuna mtu afunguaye; Nayajua matendo yako: tazama, nimeweka mbele yako mlango uliofunguliwa, wala hakuna mtu awezaye kuufunga; kwa maana unayo nguvu kidogo, nawe umelishika neno langu, wala hukulikana jina langu.

Tazama, nitawafanya wale wa sinagogi la Shetani, wajisemao kuwa ni Wayahudi, nao siyo, bali wasema uongo; tazama, nitawafanya waje wasujudie mbele ya miguu yako, na kujua ya kuwa nimekupenda. Kwa kuwa umelishika neno la subira yangu, mimi nami nitakulinda na saa ya kujaribiwa, itakayowajia ulimwengu wote, kuwajaribu wakaao juu ya nchi. Tazama, naja upesi: shika sana ulicho nacho, asije mtu akaitwaa taji yako. Yeye ashindaye nitamfanya kuwa nguzo katika hekalu la Mungu wangu, wala hatatoka humo kamwe tena: nami nitaandika juu yake jina la Mungu wangu, na jina la mji wa Mungu wangu, ndio Yerusalemu mpya, ushukao kutoka mbinguni kwa Mungu wangu: nami nitaandika juu yake jina langu jipya. Ufunuo 3:7–12.

Filadelfia eha “Dauti chabi” udar ani, antiq Israel ku Filadelfia tarix re semane Dauti Putra madhya paithile, yaha anya bisay madhyare bhabishyadbakta-sambandhiya siddhanta Alpha o Omega, prathama o sesa, ku pratibimbata kare. Sehi chabi “historicism” namaka paddhati-ku pratibimbata kare. Antiq Israel ra sesa parbare Filadelfia mandali dvara pratini dhita samayare, Baibelia bhabishyadbani ra nija Lekhaka hi sehi chabi thile. Millerite itihis re Filadelfia mandali dvara pratini dhita samayare, William Miller-ku sehi chabi dia gala. Sehi dui itihis re Khrista semananka saha byabahar kale je semane nijaku Abraham ra putra boli bhabuthile, kintu semane ta nuhanti. Miller semananka saha byabahar kale je Protestants mane nijaku adhyatmik Yahudi boli bhabuthile, kintu semane ta nuhanti.

Yeye aliye na sikio, na alisikie lile ambalo Roho ayaambia makanisa. Ufunuo 3:13.

Laodicea emaanisha watu waliokumiwa, na Walaodikia, yaani Wayahudi wa kipindi cha Kristo, hatimaye walikumiwa mwaka 70 BK katika kuangamizwa kwa Yerusalemu. Hukumu ya mwisho ya Uprotestanti ulioasi hutukia katika wakati wa shida ya sheria ya Jumapili, lakini walikutana na hukumu yao walipoikataa ujumbe wa malaika wa kwanza katika majira ya kuchipua ya mwaka 1844, na kisha kwa tamko la kimungu wakatajwa kuwa binti za Babeli. Waprotestanti hao walioanguka wanauwakilisha kiishara Uadventista wa Laodikia katika siku za mwisho za hukumu ya upelelezi.

Oho senu musoqono nakayasoloola usi vaa ni vinaka e dua na sala e vuqa ka duidui e rawa ni kilai vakadodonu kina na vitu na lotu ni Vakatakila me vaka na ivakatakilakila vakaparofita, ka ni oti oya me qai vakayagataki vakaparofita. Ia e dodonu me kilai ka vakayagataki ena loma ni ivakarau ni lawa vakaparofita “sa soli vei keda mai vua na lewa cecere duadua.”

Ebiwandi ebyaweereddwa amakanisa musanvu byali bikwata ku makanisa musanvu agaaliwo mu kiseera Yokaana lwe yawandiika obubaka obwo. Ebiwandi ebyaweewbwa amakanisa musanvu bireeta okuyigirizibwa n’okulabula eri amakanisa gona mu byafaayo byonna. Ebiwandi ebyaweewbwa amakanisa musanvu bireeta okuyigirizibwa n’okulabula eri Bakristaayo ssekinnoomu mu byafaayo byonna. Amakanisa omusanvu gakiikirira ebyafaayo by’Obukristaayo okuva mu kiseera ky’abatume okutuuka ku nkomerero y’ensi. Amakanisa omusanvu gakiikirira ebyafaayo bya Isirayiri ow’edda okuva mu kiseera kya Musa okutuuka ku kuzikirizibwa kwa Yerusalemi mu mwaka gwa AD 70. Amakanisa omusanvu gayinza okutegeerekeka era ne gakozezebwa nga omuntu ayawula enjawulo eriwo wakati w’amakanisa ana agasooka n’amakanisa asatu agasembayo.

هل هن ان انى مراكهه وهى نامهه ،نىكهه نامى راى دكه ىهن اى نىبش ىپ هن انى مراكهه هروچ شش وهى وىن هل  
نىركهه ىتهى ارهن ىون اءش ىن اكهروم توهح

Hakiiki ezi tukaaziandikwa mu makaratasi gakukonkera.